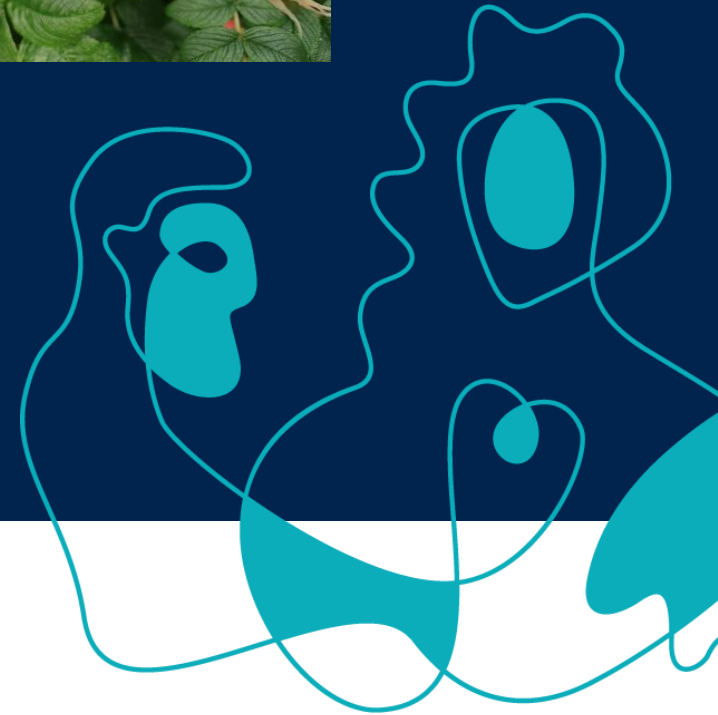

Fremmede arter og massehåndtering

23. august 2023

Statsforvalteren i Innlandet

Fremmedartslista 2023

- Ny fremmedartsliste ble presentert 11. august 2023.
- Karplanter er dominerende på lista, men også et stort antall insekter, sopper, fugler og fisker er risikovurdert. Vurderingene er basert på den økologiske risikoen de enkelte artene utgjør i norsk natur.
- Mange fremmede artene har allerede spredt seg ut i naturen, mens andre fortsatt er såkalte dørstokkarter. Dørstokkarter er arter som ennå ikke reproduserer selvstendig i Norge, men som antas å kunne gjøre det innen 50 år. Den nye lista tar for seg over 800 dørstokkarter mot 319 i den forrige lista.
- Ikke alle fremmede arter utgjør en risiko i norsk fauna, eller det er ikke påvist økologiske effekter. Andre artene har stor risiko, stort invasjonspotensiale og evne til å fortrenge naturlig stedegen flora eller arter i andre artsgrupper.

Rapportering av fremmede arter

- Kartlegging og rapportering er viktig for å følge utviklingen og spredningen av fremmede arter.
- Artsobservasjoner.no og via nettbrett eller mobil <https://mobil.artsobservasjoner.no>

Utfordringer

- Økologiske konsekvenser
 - Endrer struktur på naturtyper
 - Fortrenger arter
 - Innkryssning
 - Parasitter og sykdommer
-
- Globalisering og klimaendringer gjør at problemene i hele verden øker

Eksempel: Kjempebjørnekjeks

- Kan være til hinder for utnyttelse av landbruksjord
- Kan gi økt erosjon ved vassdrag og bekker ved at den hindrer annen vegetasjon i å etablere seg
- Kan gi helseskader i form av allergisk reaksjon i kombinasjon med sollys (i tillegg til reell effekt virker dette også ubehagelig for folk)
- Tette bestander kan redusere fremkommeligheten, særlig ved vann
- Kan redusere biologisk mangfold (arten opptrer ofte i områder som allerede er påvirket/forstyrret og derfor er det oftest ikke de mest verdifulle/sårbare områdene som påvirkes)

Ansvar og myndighet

- Statsforvalteren
- Sektormyndigheter
- Kommunene
 - Lokal plan- og miljømyndighet
 - Organisere mottak av avfall med fremmede planter gjennom renovasjon e.l.
 - Ansvar knyttet til drift av egen eiendom
 - Bekjemping innenfor utvalgte kulturlandskap
 - Tilskuddsordninger i landbruket (SMIL)
 - Informasjonsarbeid

Lowverk

- Forskrift om fremmede organismer, 01.01.2016.
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
 - § 28.(krav til aktsomhet)
 - Annet ledd; *Den som setter i verk virksomhet eller tiltak som kan medføre spredning eller utslipp av levende eller levedyktige organismer til steder der de ikke forekommer naturlig, skal i rimelig utstrekning treffe tiltak for å hindre dette.*

Veiledning og informasjon

- NIBIO: https://fagus.no/apent_for_alle/
- SABIMA: <https://www.sabima.no/slik-kan-kommunen-din-bekjempe-fremmede-arter/>
- Skog og Landskap
- Artsdatabanken
- Miljøstatus
- Miljødirektoratet
- Mattilsynet

Ulike spredningsveier

- Ukritisk utplantning eller flytting av arter
- Mangelfull vask og rens av utstyr
- Dumping av hageavfall
- Fra private hager
- Fra gartnerier
- Kantslått
- Massetransport
- Spredning som blindpassasjer ved ulik transport på land eller på skip

Massedisponering

- Statsforvalteren har strammet inn praksis for disponering av rene overskuddsmasser
- Gjelder tiltak / virksomhet som omfatter mottak av jord- og steinmasser som ikke er forurenset, for deponi- og utfyllingsformål
 - f.eks. utvide jordbruksareal (nydyrking), istandsetting etter masseuttak
- Vi krever søknad om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven, hvis:
 - Det skal tas imot jord- og steinmasser fra flere eksterne kilder
 - Deponering av overskuddsmasser fra ett prosjekt (enkeltdisponering) som innebærer fare for forurensning

Hvorfor innstramming?

- Overskuddsmasser fra bygge- og anleggsprosjekter i større omfang enn tidligere
- Mange plansaker og nydyrkingssaker innebærer deponering av overskuddsmasser
- Ulik praksis og kompetanse i kommunene
- Hva er «rene masser»? (defineres i liten grad, ulike oppfatninger)
- Risiko for å ta imot forurensede masser
- Risiko for å spredning av fremmede skadelige plantearter
- Behov for bedre mottakskontroll
- Fare for partikkelavrenning og tilslamming av nærliggende resipienter
- Støy og støv
- Statsforvalteren vil i større grad føre tilsyn med anlegg som har tillatelse

Avklaringer og gjennomføring

- Søknadsskjema skal gjøre det enkelt å få saken i prosess, og sikre tilstrekkelig og relevant informasjon
- Arealbruken skal være avklart med planmyndigheten **på forhånd**, jf. forurensningsloven § 11, 4. ledd
- En tillatelse etter forurensningsloven vil komme som et supplement til en reguleringsplan eller vilkår for en dispensasjon etter pbl § 19-2
- Viktig å få med relevante forurensningstemaer i en eventuell konsekvensutredning
- Behandling av en søknad kan få tre ulike resultater:
 - ✓ Tillatelse med vilkår (mer omfattende enn bestemmelser/vilkår i plansak, mottakskontroll)
 - ✓ Avslag
 - ✓ Tilbakemelding om at tiltaket kan gjennomføres uten tillatelse etter forurensningsloven

Bruk av overskuddsmasser

- Bruk av overskuddsmasser kan ha gode nytteformål, selv om det ikke dreier seg om gjenvinning etter forurensningsregelverkets definisjon
- Følgende kriterier legges likevel til grunn for tillatelser til deponering/utfylling:
 - ✓ Mengden masser som benyttes må stå i forhold til behovet
 - ✓ Overskuddsmassene må ha egenskaper som gjør dem egnet til formålet
- Hva med mellomlagring av masser?
 - ✓ Jord- og steinmasser som ikke er forurenset kan i utgangspunktet mellomlagres i inntil tre år, dersom avfallet skal gå til gjenvinning eller behandling (avfallsforskriften § 9-2)
 - ✓ Et mottak for mellomlagring av masser fra flere prosjekter, med gjenbruk som formål, har de samme miljøutfordringene som permanent disponering – krav om søknad

Roller

- Kommunene:
 - ✓ Reguleringsplaner, dispensasjoner, byggesaksbehandling
 - ✓ Myndighet for bygge- og gravesaker i forurenset grunn ihht. forurensningsforskriften kap. 2
 - ✓ Videreformidle krav om søknad til Statsforvalteren, til aktørene der ute
 - ✓ Være med å sikre at masser og annet næringsavfall i bygge- og grave prosjekter blir disponert på rett måte, og be om dokumentasjon for den faktiske disponeringen
 - ✓ Stille krav til utførende på egne prosjekter
- Tiltakshavere, entreprenører mv.
 - ✓ Skal vurdere om det kan være forurenset grunn i området der et terrenginngrep er planlagt gjennomført, disponere næringsavfall i tråd med regelverket
 - ✓ Sende inn søknad om tillatelse til mottak av «rene masser» for deponering-/utfyllingsformål
- Statsforvalteren
 - ✓ Forurensningsmyndighet, behandle søknader, føre tilsyn, veilede

Takk for meg!

Stein Egil Granli

Seniorrådgiver, Enhet for vannforvaltning og forurensning

E-post: stein.granli@statsforvalteren.no

Tlf.: 61 26 60 77

Statsforvalteren i Innlandet

Facebook [Statsforvalteren i Innlandet](#)

Nettside www.statsforvalteren.no/in